

Joves protestant en una manifestació a favor de l'educació pública.

Greuges a manta

L'asfíxia de la Generalitat s'ha traslladat als centres d'educació en forma d'aules sense calefacció, talls de llum, instal·lacions brutes i manca de material. Tanmateix, l'ensenyament públic valencià és víctima de problemes menys visibles però igualment greus. Les retallades proposades pel govern Fabra i la previsió de deixar-hi entrar capital privat amenacen de minar encara més un sistema ja prou infradotat.

A les portes de l'IES Francesc Ferrer i Guàrdia situat al barri de Benimaclet de València encara hi ha les restes de l'eufòria carnestoltenca. Al costat de l'entrada, els alumnes han deixat penjat part del material que van fer servir dimarts. Enguany la festa duia un lema ben concret: "Crisi, estafa i retallades a cabassades." Als alumnes els van demanar que es posaren alguna disfressa al·lusiva a la situació d'anèmia que pateix el País Valencià. Els estudiants van complir, amb escreix. Algú, sembla, va tenir la idea de fer una mena d'al·legoria cinematogràfica. Sobre unes claquetes hi ha escrites les estrenes de la setmana. Hi ha el "Sastre de Milano", "Malbenestar", "Soborne"... "Berlanga, el visionari -diu un cartell sota la imatge del cineasta barbut-: Tots a la presó." La jornada, entre festiva i reivindicativa, era programada de feia setmanes. Tanmateix, les càrregues policiaques contra els alumnes de l'IES Lluís Vives van alterar, en part, la programació. A mitjan Carnestoltes, i de manera espontània, els joves es reuniren en assemblea, per a parlar sobre allò que passava al centre de la ciutat. S'organitzaren en comissions, parlaren del Vives, de com calia reaccionar, de què calia fer.

"Fou molt bonic", recorda l'endemà passat Manel Rodríguez Castelló, director des de fa tres anys del Ferrer i Guàrdia. El seu centre, com molts altres d'arreu del país, han incorporat les protestes al dia a dia. Aquest dilluns, per exemple, feren una assemblea oberta en què participaren pares, alumnes i professors. I cada dimarts, a l'hora del pati, ixen al carrer per a unir la seua veu a la dels treballadors d'un centre de salut que hi ha a 300 metres. "Peguem una volta a la rotonda, fem un parlament i llegim algun text. Aquesta setmana tocà a Miquel Martí i Pol." El dilluns tots els professors van vestits de negre. "Dilluns de dol", en diuen.

Amb 450 alumnes i 60 professors de plantilla, el Ferrer i Guàrdia ha pogut trampejar i evitar imatges tan penoses com les que s'han viscut en alguns altres centres valencians aquests dos últims mesos. A mitjan gener, l'empresa Nexus Energia va deixar sense llum l'IES Jorge Juan d'Alacant tot un matí. L'IES Vall de la Safor, a Villalonga, es va quedar sense paper higiènic ni clarió. Però la falta de

calefacció fou allò que més va evidenciar la precarietat en què treballen els centres educatius públics. L'afer prengué volada mediàtica quan, a mitjan gener, un alumne de l'IES Vila-roja d'Almasora va penjar en el seu Facebook una fotografia dels seus companys amb mantes. La imatge esdevingué icona, no per l'exclusivitat sinó per la primícia. També al Sivera Font, de Canals; el Josep Segrelles, d'Albaida; l'Alfons XII, de la Vall d'Alba; el Gaia, d'Elda; l'Enric Valor, de Pego; el Sanchis Guarner, de Silla; l'Assumpció, d'Elx... Els alumnes passaven fred per la impossibilitat dels seus centres de pagar la calefacció. Durant les setmanes següents, el mapa on Compromís invità els instituts a figurar-hi per a denunciar que passaven fred es va omplir de flocs de neu. "Batamantes per a tothom", deia una pancarta, sorneguera, en una de tantes concentracions estudiantils.

La raó d'aquella fredor generalitzada no era sinó la translació als instituts de les penúries financeres de la Generalitat. D'habitud, els centres de secundària reben una partida econòmica per a afrontar les despeses de manteniment en acabar cada quadrimestre. El sistema és simple, com explica Vicent Baggetto, president de l'Associació de Directors: "L'assignació es fa a quadrimestre vençut. El quadrimestre que va del gener a l'abril es cobra a principi de maig; el segon quadrimestre, que venç a l'agost, es cobra a principi de setembre; l'últim quadrimestre es cobra a final d'any o a principi de gener. A final de juny, alguns centres van rebre els diners del primer quadrimestre, però alguns no. No ha estat fins fa la setmana passada, i després d'insistir-hi molt, que ens han pagat tot el que ens devien del 2011."

Al Ferrer i Guàrdia no fou fins fa dues setmanes que van cobrar el quadrimestre i mig que tenien pendent. "Hi ha moltes despeses ordinàries i la partida que ens destinen és ajustada. Els instituts vivim molt al dia i cal posar-hi enginy. Si no hem tingut problemes ha estat perquè disposàvem d'un romanent, però en alguns instituts, sobretot aquells que foren creats fa poc, se'ls fa molt difícil d'estalviar."

Necessita millorar (i molt). El de la calefacció és, però, l'enèsim greuge

Un grup d'alumnes fan un examen per a accedir a l'etapa de secundària.

al sector de l'educació pública valenciana. En anys recents, el sector ha hagut d'adaptar-se a una nova realitat demogràfica sense que els recursos es posaren a l'altura del nou escenari. L'arribada de població escolar immigrant amb necessitats específiques i l'entronització de l'economia de casino i dels diners fàcils han situat el sistema i els qui hi treballen davant un repte majúscul.

El dèficit fiscal amb l'estat, d'una banda, i la tirada del PP pels grans esdeveniments en detriment dels serveis bàsics han menat a una manca de recursos endèmica. Segons dades de l'Institut Valencià d'Investigacions Econòmiques (IVIE), arrellegades a l'informe *Les diferències regionals del sector públic espanyol*, el País Valencià és a la cua en inversió educativa per habitants. Així, el 2008 la Generalitat destinà 716 euros per habitant en educació, una xifra allunyada de la mitjana estatal (875) i molt més encara de Navarra, que, amb 1.166 euros per

habitant, fou la què més hi destinà. Segons l'IVIE, en el període que va entre 2000 i 2008 Catalunya passà d'invertir en educació 3.500 milions d'euros a 9.300. Madrid, de 3.100 a 5.400. El País Valencià, passà de destinar-hi 3.200 a 4.300. El resultat és que, segons les estadístiques del Ministeri d'educació, el País Valencià té els índexs de fracàs escolar més alts de l'estat, només darrere de les Balears. L'any 2009, 38 joves valencians de cada 100 abandonaven l'escola sense el títol de l'ensenyament secundari obligatori.

Des de la Conselleria d'Educació durant aquests dies, s'ha insistit a dir que, per darrere de la sanitat, l'educació és la segona partida que s'enduu el tros més gros del pastís. El departament que des de final d'any encapçala Maria José Català gestiona el 33% dels pressupostos de la Generalitat per al 2012. El govern valencià, ha recordat la nova consellera, ha augmentat la partida per a educació d'un 5,82% sobre el pressupost del 2011. Ara, segons que ha posat de manifest el sindicat STEPV, aquesta xifra té trampa perquè, com explica el portaveu, Marc Candela, "no beneficia l'ensenyament públic i confirma la retallada de professorat que registrem des del curs passat". Així doncs, el cicle de primària té assignats 977 milions d'euros, la qual cosa significa una reducció d'un 0,23% respecte al 2011. A secundària i la resta de cicles equivalents, l'assignació és de 1.200 milions d'euros, això és un 2,99% menys que el 2011.

Només les illes Balears tenen un índex de fracàs escolar més alt. 38 joves valencians de cada 100 no tenen el títol d'ESO

Entre el servei i el negoci. “Els successius governs del PP han fet una aposta per l’ensenyament privat, que es manté i es consolida encara més de cara als pròxims cursos”, lamenta Candela. Així, segons les estadístiques del Ministeri d’Educació en el curs 2010-2011, l’alumnat de la pública ha crescut de 22.864 persones. Per a atendre aquest creixement es van crear 68 noves unitats i es van retallar 628 places docents. Per contra, l’alumnat de la concertada ha augmentat de 10.872 alumnes, és a dir, la meitat que la pública. I, tanmateix, s’hi concediren 426 unitats més i el professorat cresqué de 456 docents.

El pes de la iniciativa privada en l’ensenyament valencià encara creixerà més els anys vinents si, com pretén el Departament d’Educació, s’implanta el model dels Centres d’Iniciativa Social (CIS), una mena de model Alzira sanitari però aplicat a l’ensenyament. La idea fou llançada al mes d’octubre pel conseller José Císcar, i tot apunta que la seua successora la farà arribar a rams de beneir. Liquidada Ciegsa, l’empresa pública que s’havia encarregat de la construcció de centres educatius amb el PP, el principi que preval en aquest nou model és senzill: si no hi ha diners a les arques públiques, deixem que siga la iniciativa privada que construesca els centres. Es tracta que els municipis cedesquen sòl públic per a construir escoles concertades. Qualsevol empresa pot optar, per la via del concurs, a una concessió d’explotació que anirà dels 50 anys als 65. La gestió, doncs, seria privada, mentre que la plantilla estaria en el règim de la concertada. D’acord amb els plans d’educació, a final d’aquesta legislatura hi haurà entre 25 i 30 CIS funcionant al País Valencià. La idea de la conselleria és establir una mena de “con-

tractes programa”, on cada centre “ha de buscar i trobar la seua pròpia via cap a l’èxit [...] perquè cadascun dels nostres centres educatius es vincule directament amb l’assumpció de responsabilitats pels resultats obtinguts”.

El model CIS no es limitarà, però, als centres nous de trinca. El departament jurídic d’Educació treballa perquè la iniciativa privada pugui entrar en els centres que ja existeixen. La intenció d’Educació és que el *model CIS* també pugui fer-se servir quan un centre públic necessite una reforma integral i hi haja un problema greu d’escolarització, o bé en aquells centres que ara fan les classes en mòduls prefabricats.

Curs accelerat de patronatge. Això, doncs, és el que ha de venir. El que ja noten en cadascun dels centres públics d’ensenyament de primària i secundària del País Valencià són les retallades que l’administració valenciana aplica de fa dos cursos. El catàleg de la *contenció*, com en dirien als despatxos, és ampli. Des del 2010, la conselleria no concedeix desdoblaments de classes de secundària i formació professional, malgrat que aquestes siguen massa nombroses per a garantir una atenció mínimament personalitzada. “Abans en moltes classes d’FP que requerien un seguiment pràctic es permetia el desdoblament quan hi havia més de 18 alumnes. Això s’ha acabat”, explica Marc Candela. A més a més, també a la secundària, la conselleria ha deixat d’autoritzar programes d’atenció especialitzada (l’equivalent als programes de compensatòria de primària). I, encara, el departament que dirigeix Maria José Català ha aplicat una ordre per la qual quan en un centre hi haja una baixa només es cobrirà la primera baixa en el supòsit que n’hi haja una altra.

Carlos Navas sap què és treballar amb els elements en contra. Navas és director de l’IES El Canastell, de Sant Vicent del Raspeig, un centre on a banda d’impartir els estudis de secundària, també es fan cursos de formació professional d’automoció, manteniment industrial, electricitat i electrònica, perruqueria, sanitat, estètica i informàtica. Tot i que fa anys i panys que reclamen la reforma i l’ampliació d’unes instal·lacions amb 29 anys d’antiguitat i que encabeixen 1.500 alumnes, les seues peticions no

Gustau Muñoz

Assagista i economista

La putrefacció que ens interpel·la

Un insensat –o una insensata– ha llançat una espurna damunt el basal altament inflamable del malestar acumulat. L’espurna d’una violència policíaca desmesurada aplicada sobre adolescents amb la voluntat explícita d’escarmentar, d’afermar el principi d’autoritat i d’avisar que no es toleraran protestes excessives. En realitat, aquestes agressions s’adreçaven contra tots nosaltres, contra la ciutadania que es rebel·la, amb la força de la raó, davant una situació inacceptable. És evident que l’efecte ha estat just el contrari. Els estudiants, com era previsible, hi han plantat cara i han generat una onada de mobilitzacions i solidaritat com no s’havia vist de fa molt de temps. Però anem a l’arrel: una protesta reiterada i massa visible dels estudiants de l’institut Lluís Vives, al centre de València. Què expressaven, per què es mobilitzaven amb tanta determinació i coratge? Els estudiants, de sempre, són un cos social especialment sensible, una mena de sismògraf. Incomptables sotragades polítiques, revoltes i revolucions han tingut com a origen o catalitzador el moviment, la protesta, la rebel·lia dels estudiants. I ara, de nou, han donat una gran lliçó. Són conscients i perceben que vivim, al País Valencià, una situació putrefacta que ens interpel·la, que exigeix passar a l’acció. Perquè la crisi del País Valencià és pròpia i específica, no hi ha pràcticament govern (els consellers es limiten a recomptar factures pendents), ni propostes de futur i redreçament. La fallida econòmica i financera és absoluta. El model econòmic vigent ha esclatat i no dona més de si. La Generalitat ha estat intervinguda a la pràctica pel govern central. I el govern del PP i els seus suports parlamentaris, no fan més que afegir llenya al foc. El foc d’un malestar que els acabarà socarrant.

El dèficit fiscal i l’aposta pels grans esdeveniments han restat diners que haurien d’haver-se destinat als serveis públics

Retallades sense classe

A tot aquest còctel s'han afegit darremament les tisorades aplicades sobre els sous i les condicions de treball de mestres i professors, unes retallades que, com apunten totes les persones consultades per a aquest reportatge, no ajuden a motivar els docents. La queixa és generalitzada: cada volta els paguen menys i els exigeixen més. És a dir: menys retribucions i més obligacions. De fet, una part dels claustres han aprovat de deixar d'oferir activitats extrascolars com a mesura de protesta, una iniciativa que no agrada a tothom. És el cas del director Manel Rodríguez Castelló, per a qui l'eliminació "només danya les famílies i els joves". "El que cal fer —continua— és mantenir-les i en tot cas reconduir-les. L'escola que continue anant a Terra Mítica que s'ho faça mirar."

Siga com siga, els docents començaran a notar a partir dels mesos vinents el mos que li pegaran a la nòmina. Els més perjudicats són els interins i els qui tinguen una trajectòria laboral més llarga. Als primers, en el cas que tinguen plaça de tot l'any, els eliminen les retribucions dels mesos de juliol i agost, la qual cosa els provocarà un perjudici entre 4.043 i

5.423 milions d'euros. Quant als segons, les mesures de contenció porten a una retallada del 50% dels sexennis (el complement per formació que s'obté cada sis anys). La mesura no tan sols es limita a la retallada del complement, sinó que durant els dos anys vinents no es reconeixeran nous sexennis a qui en compleixa. Això comportarà una pèrdua entre 615 euros i 3.297 euros l'any.

Els sacrificis arriben en forma de resta però també de suma. Perquè si, d'una banda, l'administració els retalla el sou, d'una altra també els obliga a assumir més càrregues de feina. A principi de mes, Educació anuncià als sindicats de l'ensenyament no universitari la intenció d'ampliar les hores lectives del professorat de secundària de les 18 actuals fins a 21. Des de Comissions Obreres calculen que aquest augment implicarà deixar de contractar 3.000 interins, entre 500 i 600 mestres de suport de primària i 2.000 més de secundària. "Com es pot dir a un professor —es lamenta Manel Rodríguez Castelló, de l'IES Ferrer i Guàrdia— que li llevaran 400 euros al mes quan tots sabem que s'han dilapidat fortunes en projectes que no han tingut cap trellat?"

han trobat resposta. Fa dos anys, des dels despatxos de la conselleria, els van dir que el projecte de reforma del centre ja estava preparat. No n'han tornat a saber res. La gran demanda i la necessitat d'espai han fet que alguns despatxos es reconvertiren en aules. L'antiga pista esportiva és destinada al taller d'automoció. I on abans hi havia un parvulari, ara imparteixen classes d'electricitat i fontaneria. Per si tot això no fora prou, l'any passat la conselleria no els va concedir el professorat per a poder desdoblar algunes de les classes que imparteixen. "En alguns cicles hi ha 30 alumnes per aula i així es fa complicat de treballar adequadament. L'ideal és com fan al País Basc: 15 alumnes per professor", apunta Navas. La desparició dels desdoblaments té efectes

sobre l'atenció que reben els aprenents, però també sobre els qui imparteixen els coneixements. Segons que expliquen des del sindicat STEPV, durant el curs 2010-2011 es deixaren de cridar 1.500 interins. Per al curs d'enguany, 900. En total, 2.400.

"Els professors i els alumnes paguem la mala gestió dels anys anteriors", es lamenta Marc Candela. "No m'estranya que haja passat això de les calefaccions —rebla Rodríguez Castelló—. Però això és només la punta de l'iceberg. Fa dècades que a l'escola pública és deixada de banda. Es disminueixen els recursos i l'erosió és cada volta més gran. Ja n'hi ha prou que els diners públics se'n vagen a la promoció de l'ensenyament privat."

Violeta Tena

Vicent Baggetto (València, 1955) és director de l'IES Joan Fuster de Sueca. Ex-alumne de l'IES Lluís Vives, on va estudiar del 1964 al 1973, lamenta l'ambient d'"abandonament i descura" que hi ha a l'ensenyament de secundària i veu amb preocupació el futur econòmic dels centres. Tenim aquesta conversa dimarts, mentre milers de joves, convocats per la via de les xarxes socials, desfilen per les arteries de València brandant els llibres com a artilleria. L'endemà, Baggetto se'n va a Alcoi per a participar en les 7es jornades de directors i directores d'instituts d'ensenyament secundari del País Valencià. És previst que a l'acte d'inauguració hi acudisca la consellera d'educació, Maria José Català. Carmina Valiente, la directora de l'IES Lluís Vives, consta a la llista d'assistents a la trobada. "Amb tot això que ha passat, no crec que pugua venir", diu Baggetto.

—**Ahir la policia va carregar contra els estudiants. Avui milers de persones marxen pel centre de València, brandant llibres. Us estranya que haja arribat a passar açò?**

—Que en algun moment la flama poguera prendre no era imprevisible. La situació social és molt magnàmica; les mesures de retallades —tant del govern central com del valencià— han estat molt contundents; i la situació de manca de tresoreria que s'ha viscut al tombant de l'any ha generat un ambient d'abandonament i de descura als centres. Perquè haja passat tot el que ha passat ha estat determinant una actuació policíaca desmesurada. Si no haguera estat per això, la protesta de dijous dels estudiants del Lluís Vives hauria estat una de tantes que s'han fet i es fan arreu del País Valencià.

—**Què en penseu, com a ciutadà, de la situació que es viu des de dijous?**

—Com a ciutadà, i amb la meua història personal, em mire amb una certa enveja l'onada de solidaritat i comprensió que han despertat aquests joves. Potser parlar d'una *primavera valenciana* és un poc exagerat, en el sentit de comparar-ho amb les primaveres àrabs, però tanmateix crec que la determinació dels estudiants ha estat exemplar.

—**Què us ha semblat la resposta de Paula Sánchez de León, en el sentit de dir que obrirà un expedient i, si escau, depurarà responsabilitats?**